BURNOS HIGIENISTŲ POŽIŪRIS Į MOTYVACINIO INTERVIU TAIKYMĄ DIRBANT SU PACIENTU

Liveta Bliūdžiūtė, Rasa Tamulienė, Daiva Mačiulienė

Kauno kolegija

Raktažodžiai: motyvacinis interviu, burnos higienistas.

Santrauka

Tyrimo tikslas – atskleisti burnos higienistų požiūrį į motyvacinio interviu taikymą dirbant su pacientu. Tyrime dalyvavo 71 burnos higienistas. Duomenų rinkimo metodas – apklausa internetu. Tyrimo metu surinktų duomenų analizė atlikta taikant aprašomosios statistikos bei grupių lyginimo metodus. Atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad motyvacinio interviu taikymas nesiskiria privačiose ir valstybinėse gydymo įstaigose, burnos higienistai, turintys didesnę nei penkerių metų darbo stažą yra linkę motyvacinį interviu dažniau taikyti savo profesinėje praktikoje. Dažniausi veiksniai, lemiantys burnos higienisto apsisprendimą taikyti motyvacinį interviu, yra paciento burnos ertmės būklė bei paciento žinios apie burnos ertmės priežiūrą. Tyrimo rezultatai atskleidė burnos higienistų nuomonę, kad pacientams labiausiai trūksta motyvacijos valyti tarpdančius ir liežuvį, atsisakant ilgalaikių blogų įpročių, bei profilaktiniam apsilankymui pas burnos priežiūros specialistą. Didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų mano, kad motyvacinis interviu turėtų būti įtrauktas į reguliarią pacientų priežiūrą odontologijos kabinete, daugelio lėtinių burnos ligų galima išvengti, naudojant motyvacinį interviu. Burnos higienistų nuomone, specialistas turi suprasti paciento perspektyvą, jo mintis ir jausmus, nevertindamas, nekritikuodamas, neprieštaraudamas. Pacientas turi būti įtikintas, kad įmanoma pakeisti su burnos sveikata susijusią elgseną ir sumažinti su tuo susijusias problemas. Trečdalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų nurodė, jog jie nėra tikri, ar motyvacinis interviu yra efektyvesnis, nei burnos ertmės priežiūros instruktažas.

Įvadas

Motyvacinis interviu (MI) – tai į pacientą orientuotas konsultavimo stilius, kuris padeda pacientams išanalizuoti ir išspręsti tam tikrą problemą, didinant motyvaciją keisti

su sveikata susijusią elgseną [1]. Epidemiologiniai duomenys rodo, kad rūkymas, alkoholio ir narkotikų vartojimas, nesveika mityba bei nepakankamas fizinis aktyvumas yra susijęs su padidėjusiu sergamumu ir mirtingumu. Pažymima, kad netinkamo su sveikata susijusio elgesio sukeltų ligų gydymas reikalauja gerokai daugiau finansinių išlaidų nei investicijos į profilaktiką [5].

Mokslinių šaltinių [2,4,5,10,11] apžvalga rodo, kad motyvacinis interviu plačiai taikomas siekiant padėti pacientams atsakyti žalingų įpročių (rūkymas, alkoholio ir narkotikų vartojimas), didinti fizinį aktyvumą, diabeto kontrolei, valgyto sutrikimams, svorio kontrolei, burnos ertmės priežiūrai gerinti. Tyrimai [7-9] atskleidė, jog motyvacinio interviu taikymas burnos sveikatos srityje gali būti efektyvi priemonė, leidžianti padėti pacientui pakeisti netinkamą su burnos sveikata susijusią elgseną. Pastebima, kad laikytis burnos ertmės priežiūros rekomendacijų nėra sunku, tačiau žmonėms trūksta noro ir motyvacijos prižiūrėti savo burnos ertmę. Nustatyta, kad nuo 30 iki 60 proc. suteiktos informacijos pamirštama per 1 valandą, o 50 proc. rekomendacijų nesilaikoma [12]. Nors paplitęs įsitikinimas, jog pakanka pacientų švietimo apie neigiamas elgesio pasekmes [3], tyrimai [6] atskleidė, kad keičiant su burnos sveikata susijusią elgseną, motyvacinis interviu yra veiksmingesnis nei įprastiniai sveikatos ugdymo metodai ar tiesiog paciento instruktavimas apie burnos ertmės priežiūrą.

Mokslinės literatūros analizė parodė [2,3,7-9], jog didžiojoje dalyje burnos sveikatos tyrimų yra vertinamas motyvacinio interviu taikymo efektyvumas, siekiant keisti paciento su burnos sveikata susijusią elgseną, tačiau neaišku, koks yra pačių burnos priežiūros specialistų požiūris į motyvacinio interviu naudojimą jų profesinėje veikloje.

Tyrimo tikslas – atskleisti burnos higienistų požiūrį į motyvacinio interviu taikymą, dirbant su pacientu. Tyrimo problema – koks burnos higienistų požiūris į motyvacinio interviu taikymą, dirbant su pacientu? Tyrimo objektas – burnos higienistų požiūris į motyvacinio interviu taikymą, dirbant su pacientu.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimo organizavimas, eiga, etika ir imties sudarymo principai. Tyrimas vyko 2021 metų kovo-balandžio mėnesiais. Kvietimu dalyvauti tyrime su nuorodomis į klausimyną buvo dalijamasi per burnos priežiūros specialistus vienijančias socialinių tinklų grupes. Imties sudarymo principas – netikimybinė proginė. Atliekant tyrimą, buvo laikomasi informuoto sutikimo ir laisvo apsisprendimo dalyvauti tyrime etikos principų.

Tyrimo instrumentas, duomenų rinkimo ir analizės metodai. Tyrimo metu naudotas duomenų rinkimo metodas – apklausa internetu. Klausimyną sudarė 17 klausimų, apimančių keturis klausimų blokus: motyvacinio interviu taikymo aplinkybės, burnos higienistų požiūris į motyvacinio interviu efektyvumą, paciento motyvavimas bei tyrimo dalyvių charakteristikos. Naudoti duomenų analizės metodai: aprašomosios statistikos skaičiavimai (dažniai) ir grupių palyginimas (Kruskal Wallis kriterijus).

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 71 burnos higienistas, iš kurių didžiąją dalį sudarė moterys (1 lentelė). Didžioji dalis (63,38%) tyrime dalyvavusių burnos higienistų dirba privačiose odontologijos įstaigose ir turi iki penkerių metų darbo stažą (1 lentelė).

Tyrimo rezultatai

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad didžioji dalis (71,8 %) tyrime dalyvavusių burnos higienistų žino, kas yra motyvacinis interviu. Nustatyta, jog 60,8 proc. tyrimo dalyvių, žinančių, kas yra motyvacinis interviu, jį taiko savo profesinėje veikloje, 23,5 proc. tiriamųjų - netaiko, kiti (15,7 %) nėra tikri, ar jį taikoma pacientų motyvavimo technika yra motyvacinis interviu (2 lentelė).

1 lentelė. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį, darbo stažą ir įstaigos tipą (N=71).

Darbo stažas	Valstybinė	Privati	Valstybinė ir privati	N (moterys/vyrai)
Iki 5 metų	31,0 % (13)	54,8% (23)	14,2% (6)	42 (38/4)
Nuo 5 iki 10 metų	15,0% (3)	70% (14)	15,0% (3)	20 (18/2)
Nuo 11iki 20 metų	14,3% (1)	85,7% (6)	0% (0)	7 (6/1)
Nuo 21 iki 30 metų	0% (0)	100% (2)	0% (0)	2 (2/0)
Daugiau nei 30 metų	0% (0)	0% (0)	0% (0)	0 (0/0)
Iš viso:	23,94% (17)	63,38% (45)	12,68% (9)	71 (64/7)

2 lentelė. Burnos higienistų žinios apie motyvacinį interviu bei jo taikymas praktikoje (N=71).

Burnos higienistų žinios apie MI ir jo taikymas		Žinios apie MI	
Taikymas profesinėje veikloje	taiko	žino	nežino
	netaiko	60,8% (31)	0% (0)
	nėra tikras	23,5% (12)	0% (0)
Iš viso:		71,8% (51)	28,2% (20)

1 pav. Burnos higienistų požiūris į motyvacinio interviu taikymą (N=51)

3 lentelė. Motyvacinio interviu taikymas priklausomai nuo įstaigos tipo ir darbo stažo (N=51).

Motyvacinio interviu taikymas		N	Laisvės laipsniai	Vidutinis rangas	Kruskal-Wallis H	p
Įstaigos, kurioje dirbama, tipas	valstybinė	14	2	30,43	2,980	0,225
	privati	30		23,45		
	valstybinė ir privati	7		28,07		
Darbo stažas	iki 5 metų	29	2	31,36	11,586	0.003
	nuo 5 iki 10 metų	17		18,53		
	nuo 11iki 20 metų	5		20,30		

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų, bei nurodžiusių, jog žino, kas yra motyvacinis interviu, pritarė teiginiams, jog „motyvacinis interviu turėtų būti įtrauktas į reguliarią pacientų priežiūrą odontologijos kabinete“ (visiškai sutiko su tei-

2 pav. Veiksniai, lemiantys burnos higienisto apsisprendimą taikyti motyvacinį interviu (N=51)

3 pav. Priežastys, dėl kurių burnos higienistai netaiko motyvacinio interviu (N=51)

4 pav. Vidutinis laikas per dieną, skiriamas motyvuoti vieną pacientą prižiūrėti burnos ertmę (N=51)

giniu – 61,50%, sutiko – 29,60 %) ir „daugelio lėtinių burnos ligų galima išvengti, naudojant motyvacinį interviu“ (visiškai sutiko su teiginiu – 42,30%, sutiko – 32,70 %). Maždaug penktadalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų išsakė neutralią poziciją, vertindami savo požiūrį į teiginius „po individualios burnos higienos instruktazo išlieka trumpalaikiai pokyčiai, o po motyvacinio interviu – ilgalaikiai“ (23,50%), bei „motyvacinis interviu ne tik padeda patobulinti individualią burnos higieną, tačiau ir atsikratyti blogų įpročių, tokių kaip rūkymas, cukraus vartojimas, nagų kramtymas ir pan.“ (21,60%), (1 pav.).

Tyrimo metu surinktų duomenų analizė parodė, kad motyvacinio interviu taikymas statistiškai reikšmingai nesiskiria ($p=0,225$) tarp burnos higienistų, dirbančių valstybinėse, privačiose bei valstybinėse ir privačiose gydymo įstaigose, tačiau aptiktas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p=0,003$) tarp skirtingą darbo stažą turinčių burnos higienistų (3 lentelė). Nustatyta, kad burnos higienistai, turintys 5-10 metų (vidutinis rangas – 18,53) ir 11-20 metų (vidutinis rangas – 20,30) darbo stažą, dirbdami su pacientu linkę dažniau taikyti motyvacinį interviu, nei burnos higienistai, turintys darbo stažą iki penkerių metų (vidutinis rangas – 31,36; mažesnis vidutinio rango skaičius rodo dažnesnį motyvacinio interviu taikymą) (3 lentelė). Burnos higienistų, turinčių didesnę nei 21 metų darbo stažą bei taikančių motyvacinį interviu tiriamųjų grupėje nebuvo.

Nustatyta, jog dažniausias veiksnys, lemiantis burnos higienisto apsisprendimą taikyti motyvacinį interviu, yra paciento burnos ertmės būklė (51%). 35,30 % tyrimo dalyvių nurodė, kad jų apsisprendimą skirti motyvacinį interviu nulemia paciento žinios apie individualią burnos ertmės priežiūrą, 21,60% - darbo krūvis (2 pav.).

Dažniausios priežastys, kodėl burnos higienistai, žinantys, kas yra motyvacinis interviu, nusprendžia jo netaikyti, yra šios: žmonės nenori mokėti papildomai pinigų (25,40 %), žmonėms užtenka tik instruktažo apie burnos ertmės priežiūrą (22,50%), užima daug laiko (18%) (3 pav.).

51 proc. burnos higienistų, žinančių, kas yra motyvacinis interviu, nurodė, jog motyvuoti vieną pacientą prižiūrėti burnos ertmę per dieną jie skiria 5-10 minučių, 19 proc. - iki 5 min., 17,60 proc. - 10-15 min., 11,80 proc. - 15 min. ir daugiau. Vidutinė motyvacinio interviu trukmė yra 30 minučių, o trumpesnis paciento motyvavimas dažniausiai apima tik paciento instruktavimą apie burnos ertmės priežiūrą, kurio metu taikoma tik motyvacinio interviu technika, tačiau ne motyvacinis interviu. Gautieji tyrimo rezultatai rodo, kad nors didesnė dalis burnos higienistų žino, kas yra motyva-

cinis interviu ir jį taiko savo profesinėje veikloje (2 lentelė), vis dėlto tikrąjį motyvacinį interviu jie naudoja savo veikloje retai, nes tik 11,8% burnos higienistų nurodė, kad paciento motyvavimui skiria ilgiau nei 15 minučių (4 pav.).

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų nurodė, kad pacientams labiausiai trūksta motyvacijos prižiūrėti tarpdančius (92,2 %), atsisakyti ilgalaikių blogų įpročių (56,5%), valyti liežuvį (47,10%), lankytis profilaktiškai pas burnos priežiūros specialistą (41,20%), (5 pav.).

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų buvo linkę pritarti teiginiams, jog „pacientas turi būti įtikintas, kad įmanoma pakeisti su burnos sveikata susijusią elgseną ir sumažinti su tuo susijusias problemas“ (visiškai sutiko – 49%, sutiko – 35,30%), „burnos higienistas turi suprasti paciento perspektyvą, mintis ir jausmus nevertindamas, nekritikuodamas, neprieštaraudamas“ (visiškai sutiko – 62,70%, sutiko – 25,50%), „motyvacinio interviu technikos taikymas padeda žmonėms pakeisti elgseną, įpročius ir taip pagerinti burnos sveikatos būklę“ (visiškai sutiko – 47,10%, sutiko – 39,20%) (6 pav.).

37,20 proc. tyrime dalyvavusių burnos higienistų nei sutiko nei nesutiko su teiginiu, jog „individualios burnos higienos instruktažas yra mažiau efektyvus nei motyvacinis interviu“ (6 pav.). Tai rodo, kad nemaža dalis burnos higienistų, nepaisant to, jog visiškai sutinka ir sutinka su dauguma motyvacinio interviu technikų, vis dėlto nėra tikri dėl to, ar motyvacinis interviu yra efektyvesnis nei individualios burnos higienos instruktažas. Tai gali būti viena iš priežasčių, kodėl motyvacinis interviu burnos higienisto profesinėje veikloje yra sąlyginai retai taikomas (4 pav.).

Išvados

1. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų žino, kas yra motyvacinis inter-

viu. Nustatyta, kad daugiau nei pusė burnos higienistų, žinančių, kas yra motyvacinis interviu, jį taiko savo profesinėje veikloje. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad motyvacinio interviu taikymas nesiskiria privačiose ir valstybinėse gydymo įstaigose, tačiau burnos higienistai, turintys didesnę nei penkerių metų darbo stažą yra linkę dažniau jį taikyti savo profesinėje veikloje. Dažniausi veiksniai, lemiantys burnos higienisto apsisprendimą taikyti motyvacinį interviu, yra paciento burnos ertmės būklė bei paciento žinios apie burnos ertmės priežiūrą.

2. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad remiantis burnos higienistų nuomone, pacientams labiausiai trūksta motyvacijos valyti tarpdančius ir liežuvį, atsisakant ilgalaikių blogų įpročių bei profilaktinių apsilankymų pas burnos priežiūros specialistą. Didžioji dalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų mano, kad motyvacinis interviu turėtų būti įtrauktas į reguliarią pacientų priežiūrą odontologijos kabinete, daugelio lėtinių burnos ligų galima išvengti, naudojant motyvacinį interviu. Tyrimo dalyvių nuomone, pacientas turi būti įtikintas, kad įmanoma pakeisti su burnos sveikata susijusią elgseną ir sumažinti su tuo susijusias problemas, burnos higienistas turi suprasti paciento perspektyvą, mintis ir jaus-

5 pav. Sritys, kuriose pacientams labiausiai trūksta motyvacijos, prižiūrint burnos ertmę (N=51).

6 pav. Burnos higienistų požiūris į motyvacinio interviu principų taikymą profesinėje veikloje (N=51).

mus nevertindamas, nekritikuodamas, neprieštaraudamas. Trečdalis tyrime dalyvavusių burnos higienistų nurodė, jog jie nėra tikri, ar motyvacinis interviu yra efektyvesnis, nei burnos ertmės priežiūros instruktažas.

Literatūra

1. Bundy C. Changing behaviour: using motivational interviewing techniques. *Journal of the Royal Society of Medicine* 2004; 97(44): 43-47.
2. Cascaes AM, Bielemann RM, Clark VL, Barros AJ. Effectiveness of motivational interviewing at improving oral health: a systematic review. *Rev Saude Publica* 2014; 48(1):142-53. <https://doi.org/10.1590/S0034-8910.2014048004616>
3. Croffoot C, Bray KK, Black MA, Koerber A. Evaluating the effects of coaching to improve motivational interviewing skills of dental hygiene students. *American Dental Hygienists' Association* 2010;84(2):57-64.
4. Dogru A, Ovayolu N, Ovayolu O. The effect of motivational interview persons with diabetes on self-management and metabolic variables. *J Pak Med Assoc* 2019;69(3):294-300.
5. Frost H, Campbell P, Maxwell M, O'Carroll RE, Dombrowski SU, Williams B, et al. Effectiveness of motivational interviewing on adult behaviour change in health and social care settings: a systematic review of reviews. *PLoS ONE* 2018;13(10):e0204890. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0204890>
6. Gillam DG, Yusuf H. Brief motivational interviewing in dental practice. *Dentistry Journal* 2019; 7(2):51. <https://doi.org/10.3390/dj7020051>
7. Godard A, Dufour T, Jeanne S. Application of self-regulation theory and motivational interview for improving oral hygiene: a randomized controlled trial. *Journal of Clinical Periodontology* 2011; 38(12): 1099-1105. <https://doi.org/10.1111/j.1600-051X.2011.01782.x>
8. Kay EJ, Vascott D, Hocking A, Nield H. Motivational interviewing in general dental practice: A review of the evidence. *Br Dent J* 2016; 221(12):785-791. <https://doi.org/10.1038/sj.bdj.2016.952>
9. Kopp S, Ramseier C, Ratka-Kruger P, Woelber J. Motivational Interviewing As an Adjunct to Periodontal Therapy-A Systematic Review. *Frontiers in Psychology* 2017; 8:279. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00279>
10. Soderlund PD. Effectiveness of motivational interviewing for improving physical activity self-management for adults with type 2 diabetes: A review. *Chronic Illn* 2018;14(1):54-68. <https://doi.org/10.1177/1742395317699449>
11. Spaeth M, Bleich S, Hillemacher T. Motivierende Gesprächsführung bei Alkoholabhängigkeit [Motivational interviewing with alcohol-dependent patients]. *Fortschr Neurol Psychiatr* 2017; 85(9):549-565. <https://doi.org/10.1055/s-0043-115216>
12. Wilder RS, Bray KS. Improving periodontal outcomes: merging clinical and behavioral science. *Periodontology* 2000 2016;71(1):65-81. <https://doi.org/10.1111/prd.12125>

THE ATTITUDE OF DENTAL HYGIENIST TOWARDS APPLICATION OF MOTIVATIONAL INTERVIEWING IN THEIR PRACTICE

L. Bliūdžiūtė, R. Tamulienė, D. Mačiulienė

Keywords: dental hygienist, motivational interview.

Summary

The aim of this study was to reveal the attitude of dental hygienists towards application of motivational interviewing in their practice. Seventy-one dental hygienists took part in the research. Internet survey has been used for data selection. Descriptive statistics and group comparisons (Kruskal-Wallis test) statistics methods have been applied for data analysis. The results of the research have showed that the frequency of motivational interviewing with the patients doesn't differ between dental hygienists who work in private and governmental sector. The study results conveyed that dental hygienist, who have longer then 5 years work experience are using motivational interviewing more often than dental hygienist with the lower work experience. The state of patients' oral health and his/her knowledge about oral health related behaviour were the most important factors for deciding if the motivational interview should be applied to the patient. The results of the study showed, that, according to dental hygienist opinion, the most patients lack motivation in these areas: dental flossing, tongue brushing and maintaining dental routine check-ups. A significant number of survey participants highlighted the necessity of including motivational interview into dental routine check-up as well as specified that motivational interview serves as a preventive measure against chronic oral diseases. According to dental hygienists, a specialist has to be able to estimate the patient's perspective, mind-set and feelings without assessing, criticizing or opposing him/her. Moreover, the professional aims at persuading the patient to change improper dental care behaviour and consequently to reduce subject related problems.

Correspondence to: rasa.tamulienė@go.kauko.lt

Gauta 2021-10-07